

ПРОЦЕДУРИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СХВАЛЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ І ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ТРАКТОРІВ У КРАЇНАХ ЄС

Халін С., канд. екон. наук,

<https://orcid.org/0000-0002-7510-5056>,

Погорілий В.,

e-mail: pogoriliy@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-6867-8120>

Козярук Л.,

e-mail: lkozyaruk@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-2497-3766>

Войновський В.,

e-mail: vladimir.voinovs@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-9994-2617>

ДНУ «УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого»

Лютий Є., доктор технічних наук, професор

<https://orcid.org/0000-0001-8349-5560>

Мукачівський державний університет

Анотація

Мета дослідження – визначити особливості національних процедур оцінки відповідності однічних зразків тракторів при їхній реєстрації в країнах ЄС.

Методи: аналіз і систематизація правових і технічних основ законодавства країн ЄС у сфері національного індивідуального схвалення та реєстрації сільськогосподарських і лісогосподарських тракторів.

Результати. Індивідуальне національне схвалення транспортних засобів є однією з процедур оцінки відповідності сільськогосподарських і лісогосподарських транспортних засобів, яка поряд із загальноєвропейським і національним схваленням типу за заявкою виробника застосовується при допуску на ринок сільськогосподарських транспортних засобів за заявкою виробника/імпортера чи споживача.

Індивідуальне національне схвалення транспортних засобів реалізується за спрощеними процедурами. Як правило, вимоги викладені в правових документах, що регламентують порядок реєстрації, і реалізуються технічними службами або спеціально уповноваженими експертами.

Імплементація оновленого загальноєвропейського технічного законодавства може бути лише частиною нормативно-правової бази України, якою регулюються питання введення в обіг та експлуатацію транспортних засобів. Необхідно також розробити й схвалити окремі нормативно-правові акти, які установлюють:

- національну процедуру схвалення (затвердження) типу;
- процедури схвалення й підтвердження відповідності індивідуальних транспортних засобів, які не отримали затвердження типу в Україні та ЄС, вживаних, самоскладених і переобладнаних транспортних засобів, які вперше реєструються в Україні.

Висновок. Запровадження в Україні процедури індивідуального схвалення відповідності сільськогосподарських і лісогосподарських тракторів і відповідної нормативно-правової бази дасть змогу усунути наявні прогалини в оцінці відповідності одиничних транспортних засобів, створить більш сприятливі умови для розвитку бізнесу, спростить процедуру реєстрації вживаних транспортних засобів і загалом сформує прозорі й чітко визначені правила введення в обіг та/або експлуатацію транспортних засобів в Україні.

Ключові слова: оцінка відповідності, законодавство, індивідуальне схвалення, країни ЄС, регламент, реєстрація, сільськогосподарський трактор, безпека.

Вступ. Безпека руху сільськогосподарських і лісогосподарських транспортних засобів на дорогах загального призначення є невід'ємною складовою процедури їхнього введення в обіг [King et al., 2021].

Європейський Союз приділяє значну увагу регулюванню питань безпечності транспортних засобів, що рухаються дорогами його держав-членів, протягом усього їхнього життєвого циклу як на стадії виробництва, введення в експлуатацію та першої реєстрації, так і під час безпосередньої експлуатації. [Кулик, 2019].

У Європейському Союзі для введення в обіг сільськогосподарських і лісогосподарських тракторів, причепів і змінних причіпних машин із 1 січня 2016 р. запроваджено новий регламент ЄС – Regulation (EU) № 167/2013 щодо затвердження типу і нагляду за ринком сільськогосподарських та лісогосподарських транспортних засобів (далі – Регламент № 167/2013) [Regulation (EU) 167/2013].

Постановка завдань. У виробників транспортних засобів є вибір: залежно від своїх намірів і можливостей подати заявку на затвердження типу ЄС і продавати свою продукцію на ринку будь-якої країни ЄС без додаткових випробувань і підтверджень її відповідності або на національне затвердження типу, задовільнивши національні вимоги певної країни потрапити на її внутрішній ринок. Окрім того, власник одиничного транспортного засобу, отримавши національне індивідуальне схвалення чи технічний звіт про стан транспортного засобу, може вперше зареєструвати його в цій країні. Слід також зазначити, що першу реєстрацію вживаних транспортних засобів у деяких країнах спрощено шляхом прийняття по-передньої реєстрації (зняття з обліку) в іншій країні, якщо заявник надасть органу реєстрації відповідні документи. Такий регуляторний підхід створює більш сприятливі умови для розвитку бізнесу.

Україна йде шляхом імплементації загальноєвропейського технічного законодавства в національне законодавство у сфері сільськогосподарських і лісогос-

подарських транспортних засобів, зокрема тракторів. При цьому залишається неврегульованим ряд питань, які виникають у ході не лише оцінки відповідності, а й при реєстрації сільськогосподарських транспортних засобів, наприклад, тракторів.

Методи і матеріали. Матеріалами та вихідними даними для досліджень стали законодавчі і нормативно-праві акти ЄС у сфері сільськогосподарських і лісогосподарських транспортних засобів. У ході проведення дослідження використано методи систематизації та аналізу нормативно-правових і законодавчих документів Європейського союзу щодо допуску на ринок сільськогосподарських і лісогосподарських транспортних засобів [Самойленко, Козярук, 2022].

Результати. Аналіз обсягів продажів тракторів і ринкових тенденцій дає змогу не тільки оцінити загальний стан енергозабезпеченості сільськогосподарського виробництва, але й побіжно охарактеризувати рівень і стан механізації процесів у сільськогосподарському виробництві кожного регіону чи країни.

Зараз найбільшими ринками сільськогосподарських тракторів в Європі є Франція, Німеччина та Італія. На ці три країни щорічно припадає половина всіх зареєстрованих тракторів. Незмінно утримують свої позиції (з невеликим коливанням) у цьому сегменті Польща та Іспанія [Халін та ін., 2024].

Згідно з аналізом, проведеним тижневиком «Eilbote», середньорічні продажі в окремих країнах ЄС за 2016-2022 рр. становили майже 140580 машин (табл. 1).

Надання транспортних засобів на ринок Європейського Союзу здійснюється за наявності Сертифікату затвердження типу ЄС. Стосовно тракторів ця процедура регламентується Regulation (EU) № 167/2013 щодо затвердження типу і нагляду за ринком сільськогосподарських та лісогосподарських транспортних засобів. Однак натомість виробники можуть вибрати відповідність національним вимогам у випадку гусеничних тракторів, тракторів із високим кліренсом або над-

Таблиця 1 – Середньорічний ринок тракторів у Європі

Країна	Середньорічна кількість 2016-2022
Франція	35265
Німеччина	30345
Італія	20065
Польща	10711
Іспанія	11644
Австрія	4540
Румунія	3148
Естонія	1292
Нідерланди	3033
Швеція	10171
Бельгія	5118
Данія	1682
Болгарія	1252
Словенія	1335
Литва	975
Разом	140576

широких тракторів, а також причепів і змінного причіпного обладнання.

Поряд із загальносоюзними нормативно-правовими актами в країнах ЄС продовжують діяти національні нормативно-правові акти, якими встановлено національне затвердження типу та правила оцінки відповідності (схвалення) окремих зразків с.-г., та л.-г. тракторів.

Однак навіть маючи схвалення типу ЄС, транспортні засоби мають дотримуватися правил дорожнього руху. І якщо транспортний засіб, який отримав схвалення типу ЄС, загрожує безпеці праці чи навколошньому середовищу в окремій країні ЄС відповідно до її національного законодавства, то його забороняється надавати на ринок і вводити в експлуатацію. Виробник такого транспортного засобу отримає письмове повідомлення із зазначеними причинами відмови та терміном подання апеляції.

Відповідно до статті 2 Регламенту (ЄС) № 167/2013 та п 11 передмови Регламенту (ЄС) 2015/208, виробники можуть обрати заявку на національне схвалення типу. Держави-члени мають право вільно

Таблиця 2 – Кількість проведених індивідуальних схвалень сільськогосподарських тракторів у контексті країн ЄС [Final report, 2022]

№	Країна	Індивідуальне схвалення 2016-2022 р.
1	Бельгія	811
2	Естонія	14
3	Німеччина	8802
4	Італія	785
5	Нідерланди	3110
6	Румунія	2310
7	Словенія	212
8	Іспанія	5
9	Швеція	414

встановлювати вимоги для цілей національного схвалення типу для всіх вимог, охоплених цим Регламентом. Однак таке схвалення типу дійсне лише в державі-члені, яка його проводить, і, таким чином, ці транспортні засоби не можуть бути передані до реєстру транспортних засобів іншої держави-члена без того, щоб ця держава провела своє власне схвалення. Водночас, якщо застосовані вимоги еквівалентні їхнім вимогам, то таке схвалення обов'язково приймається іншою державою.

Загалом можна виділити 4 види схвалення сільськогосподарських транспортних засобів, які виготовляються серійно:

- Європейське схвалення типу;
- Європейське схвалення типу малої серії;
- Національне схвалення типу;
- Національне схвалення типу малої серії.

Окремо слід виділити ще один вид схвалення – це національне схвалення індивідуальних транспортних засобів, яке застосовується за відсутності загальноєвропейського або національного схвалення сільськогосподарських транспортних засобів (табл. 2, рис. 1).

Частка, що припадає на індивідуальне схвалення транспортного засобу, у Нідерландах становить 39%, Румунії – 18%, Швеції – 10%, Німеччині – 5%, Італії –

Рисунок 1 – Частка індивідуальних схвалень сільськогосподарських транспортних засобів в окремих країнах ЄС

6,5%, Бельгії – близько 3%.

Як свідчить дослідження, індивідуальне національне схвалення транспортних засобів є частиною процедури схвалення сільськогосподарських і лісогосподарських транспортних засобів, оскільки вони часто виготовляються в невеликих кількостях та є вузькоспеціалізованими й географічно специфічними.

Щоб пройти процедуру індивідуального національного схвалення сільськогосподарського транспортного засобу, заявнику необхідно подати заявку на реєстрацію, декларацію про цілісність транспортного засобу, сертифікат відповідності на викиди та (за необхідності) сертифікат відповідності електромагнітної сумісності.

Огляд і тестування здійснюється призначеними технічними службами та / або офіційно визнаним експертом.

Обговорення. У Німеччині діє Постанова про реєстрацію транспортних засобів [FZV, 2023] та Правила допуску транспортних засобів до участі у дорожньому русі «Straßenverkehrs-zu-lassungs-Ordnung», якими передбачена процедура отримання дозволу на експлуатацію окремих транспортних засобів, які не мають затвердження типу [StVZO, 2012]. У цьому випадку документом про оцінку від-

повідності може бути звіт офіційно визнаного експерта або технічної служби.

У Польщі закон «Про системи затвердження (схвалення) транспортних засобів і обладнання» [Ustawa, 2023] визначає завдання органів державного управління та інших суб'єктів у системі затвердження (схвалення), яка, зокрема, охоплює національне затвердження типу транспортних засобів, вироблених малими серіями, і національне індивідуальне схвалення транспортного засобу. Відповідні документи про відповідність видає орган затвердження.

У Латвії діють «Правила оцінки відповідності окремих с.-г. і л.-г. транспортних засобів» [Ministru Kabineta Noteikumi Nr. 731]. Відповідно до цих Правил здійснюється також індивідуальне схвалення самостійно складених і переобладнаних транспортних засобів. У результаті оцінки відповідності, проведеної за цими Правилами, надається індивідуальне схвалення транспортного засобу – документ, який підтверджує відповідність транспортного засобу національним вимогам оцінки відповідності окремого транспортного засобу. Відповідність транспортного засобу оцінюється інспекційним органом, акредитованим національним органом із акредитації.

У Литві діє наказ Міністерства сільського господарства «Про допуск на ринок та ринковий нагляд за с.-г. і л.-г. транспортними засобами» [Lietuvos respublikos..., 2015]. Окремим додатком затверджено процедуру національного схвалення типу с.-г. і л.-г. транспортних засобів. Орган затвердження видає документ про відповідність – сертифікат про національне схвалення типу, на підставі якого виробник складає національний сертифікат відповідності.

У Нідерландах діють Правила руху транспортних засобів [Regeling voertuigen, 2009]. Для отримання Свідоцтва про ре-

естрацію сільськогосподарського транспортного засобу необхідно звернутися до Управління транспортних засобів (RDW) і пройти перевірку на одній зі станцій технології або на підприємстві (перевірка вдома).

У Франції процедура індивідуального схвалення регламентується Правилами дорожнього руху [Code de la route, 2025]. Перевірку відповідності транспортного засобу здійснює уповноважений спеціаліст.

У Данії діє Правове керівництво [Den juridiske vejledning 2024-2], де в окремому розділі описана процедура національного схвалення сільськогосподарських транспортних засобів.

Висновки. Нормативно-правова база країн СС у сфері оцінки та підтвердження відповідності с.-г. і. л.-г. транспортних засобів складається із загальносоюзного технічного законодавства, яким регулюється допуск на ринок СС, та національної нормативно-правової бази, якою регулюється введення в обіг та/або в експлуатацію транспортних засобів на внутрішньому економічному просторі кожної країни. Відповідно застосовуються такі процедури оцінки відповідності:

- схвалення типу ЄС транспортного засобу – допуск на ринок будь-якої країни ЄС.
- національне схвалення типу транспортного засобу – допуск на внутрішній ринок певної країни;
- індивідуальне схвалення транспортного засобу – допуск на внутрішній ринок певної країни або допуск до експлуатації в цій країні.

Індивідуальне національне схвалення транспортних засобів є однією з процедур оцінки відповідності сільськогосподарських і лісогосподарських транспортних засобів, яка (поряд із загальноєвропейським і національним схваленням типу) за заявкою виробника застосовується при допуску на ринок сільськогосподарських транспортних засобів за заявкою виробника/імпортера чи споживача.

У всіх дослідженіх країнах застосовуються національні спрощені процедури

щодо індивідуального схвалення транспортних засобів, яке реалізується технічними службами чи уповноваженими експертами і базується на спрощеній процедурі за результатами аналізу документації та технічного огляду.

Імплементація оновленого загальносоюзного європейського технічного законодавства може бути лише частиною нормативно-правової бази України, якою регулюються питання введення в обіг та експлуатацію транспортних засобів. Необхідно також розробити й ухвалити окремі нормативно-правові акти, які уstanовлюють:

- національну процедуру схвалення (затвердження) типу;
- процедури схвалення й підтвердження відповідності індивідуальних транспортних засобів, які не отримали затвердження типу в Україні та ЄС, вживаних, самостійно складених і переобладнаних транспортних засобів, які вперше реєструються в Україні.

Запровадження в Україні вищезазначеної структури нормативно-правової бази дасть змогу усунути наявні прогалини в оцінці відповідності одиничних транспортних засобів, створить більш сприятливі умови для розвитку бізнесу, спростить процедуру реєстрації вживаних транспортних засобів і загалом сформує прозорі й чітко визначені правила введення в обіг та/або експлуатацію транспортних засобів в Україні.

Перелік літератури

Кулик, О. (2019). Реформування процедури обов'язкового технічного контролю транспортних засобів в Україні на основі кращих європейських практик: дослідження. За ред. В.І. Іванова, ГО «Український центр європейської політики». 68 с.

Самойленко, В., Козярук, Л. (2022). Тренды законодавчого, нормативно-правового регулювання ЄС стосовно допуску на ринок сільськогосподарських транспортних засобів. Техніко-технолого-

гічні аспекти розвитку та випробування нової техніки і технологій для сільського господарства України. Вип. 30 (44). С. 33-45. [https://dx.doi.org/10.31473/2305-5987-2022-1-30\(44\)-3](https://dx.doi.org/10.31473/2305-5987-2022-1-30(44)-3)

Халін, С., Погоріла, В., Ковтун, Л., Філатова, Л. (2024). Ринок сільськогосподарських тракторів. Техніка і технології АПК. № 2 (131). С. 13-21.

Цема, Т., Войновський, В., та ін. (2023). Дослідження нормативно-правових та інституційних основ оцінки й підтвердження відповідності сільськогосподарських і лісогосподарських транспортних засобів у ЄС: Техніко-технологічні аспекти розвитку та випробування нової техніки і технологій для сільського господарства України. Вип. 33 (47). С. 150-158 [https://dx.doi.org/10.31473/2305-5987-2023-2-33\(47\)-14](https://dx.doi.org/10.31473/2305-5987-2023-2-33(47)-14)

Code de la route, 2025. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006074228/

Den juridiske vejledning 2024-2. URL: <https://info.skat.dk/data.aspx?oid=124>

FZV (Fahrzeug-Zulassungsverordnung) (2023). BGBl, I. 199 URL: https://www.gesetze-im-internet.de/fzv_2023

King, J. C., Franklin, R. C., & Miller, L. (2021). Traversing community attitudes and interaction experiences with large agricultural vehicles on rural roads. Safety, 7(1), 4; <https://doi.org/10.3390/safety7010004>

Lietuvos respublikos žemės ūkio ministras įsakymas 2015 m. spalio 14 d. Nr. 3D - 770 «Dėl žemės ir miškų ūkio transporto priemonių patvirtinimo ir rinkos priežiūros» URL:<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct>

Ministru Kabineta Noteikumi Nr. 731 «Individuālo lauksaimniecības un mežsaimniecības transportlīdzekļu atbilstības novērtēšanas noteikumi». URL: <https://likumi.lv/ta/id/286820>

Regeling voertuigen, 2009. URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0025798/2025-01-01#origineel-opschrift-en-aanhef>

Regulation (EU) No 167/2013 of the European Parliament and of the Council of 5 February 2013 on the approval and market surveillance of agricultural and forestry vehicles URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R0167>

Study to improve certain type-approval procedures and technical requirements of regulation (eu) no 167/2013. Final report / European Commission B-1049 Brussels /2022/ ISBN978-92-76-53657-4; doi: 10.2873/03501.

StVZO (Straßenverkehrs-zulassungs-Ordnung) (2012). BGBl, I. 679. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/stvzo_2012/BJNR067910012.html

Ustawa z dnia 14 kwietnia 2023 r. o systemach homologacji pojazdów oraz ich wyposażenia. URL: <https://isap.sejm.gov.pl>

References

Code de la route, 2025. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006074228/

Den juridiske vejledning 2024-2. URL: <https://info.skat.dk/data.aspx?oid=124>

FZV (Fahrzeug-Zulassungsverordnung) (2023). BGBl, I. 199 URL: https://www.gesetze-im-internet.de/fzv_2023

Khalin, S., Pohorila, V., Kovtun, L., Filatova, L. (2024). Agricultural tractor market. Equipment and technologies of the agricultural industry. No. 2 (131). P. 13-21.

King, J. C., Franklin, R. C., & Miller, L. (2021). Traversing community attitudes and interaction experiences with large agricultural vehicles on rural roads. Safety, 7(1), 4; <https://doi.org/10.3390/safety7010004>

Kulyk, O. (2019). Reforming the procedure for mandatory technical inspection of vehicles in Ukraine based on best European practices: research. Edited by V.I. Ivanov, NGO «Ukrainian Center for European Policy». 68 p.

Lietuvos respublikos žemės ūkio ministras įsakymas 2015 m. spalio 14 d. Nr. 3D - 770 «Dėl žemės ir miškų ūkio transporto priemonių patvirtinimo ir rinkos priežiūros» URL:<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct>

Ministru Kabineta Noteikumi Nr. 731 «Individuālo lauksaimniecības un mežsaimniecības transportlīdzekļu atbilstības

novērtēšanas noteikumi». URL: <https://likumi.lv/ta/id/286820>

Regeling voertuigen, 2009. URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0025798/2025-01-01#origineel-opschrift-en-aanhef>

Regulation (EU) No 167/2013 of the European Parliament and of the Council of 5 February 2013 on the approval and market surveillance of agricultural and forestry vehicles URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R0167>.

Samoilenko, V., Kozyaruk, L. (2022). Trends in legislative, regulatory and legal regulation of the EU regarding admission to the market of agricultural vehicles. Technical and technological aspects of the development and testing of new equipment and technologies for agriculture in Ukraine. Issue 30 (44). P. 33-45 [https://dx.doi.org/10.31473/2305-5987-2022-1-30\(44\)-3](https://dx.doi.org/10.31473/2305-5987-2022-1-30(44)-3)

Study to improve certain type-approval

procedures and technical requirements of regulation (eu) no 167/2013. Final report / European Commission B-1049 Brussels /2022/ ISBN978-92-76-53657-4; doi: 10.2873/03501.

StVZO (Straßenverkehrs-zulassungs-Ordnung) (2012). BGBl, I. 679. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/stvzo_2012/BJNR067910012.html

Tsema, T., Voynovsky, V., et al. (2023). Research on the regulatory and institutional framework for the assessment and confirmation of conformity of agricultural and forestry vehicles in the EU: Technical and technological aspects of the development and testing of new equipment and technologies for agriculture in Ukraine. Vol. 33 (47). P. 150-158 [https://dx.doi.org/10.31473/2305-5987-2023-2-33\(47\)-14](https://dx.doi.org/10.31473/2305-5987-2023-2-33(47)-14)

Ustawa z dnia 14 kwietnia 2023 r. o systemach homologacji pojazdów oraz ich wyposażenia. URL: <https://isap.sejm.gov.pl>

UDC 631.372

ON THE ISSUE OF INDIVIDUAL APPROVAL AND REGISTRATION OF AGRICULTURAL AND FORESTRY TRACTORS IN EU COUNTRIES

Khalin S., PhD in Economic Sciences,
<https://orcid.org/0000-0002-7510-5056>,

Pohorilly V.,
e-mail: pogoriliy@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-6867-8120>

Kozyaruk L.,
e-mail: lkozyaruk@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-2497-3766>

Voynovskiy V.,
e-mail: vladimir.voinovs@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-9994-2617>

L. Pogorilly UkrNDIPVT

Lyutyi E., Doctor of Technical Sciences, professor
<https://orcid.org/0000-0001-8349-5560>

Mukachevo State University

Summary

The purpose of the research: is to establish the peculiarities of the national procedures for assessing the conformity of individual model tractors during their registration in the EU countries.

Methods: analysis and systematization of the legal and technical bases of the legislation of the EU countries in the field of national individual approval and registration of agricultural and forestry tractors.

Results. Individual national approval of vehicles is one of the procedures for assessing the conformity of agricultural and forestry vehicles, which, along with pan-European and national type approval at the request of the manufacturer, is used when agricultural vehicles are admitted to the market at the request of the manufacturer/importer or consumer.

Individual national approval of vehicles is implemented according to simplified procedures, as a rule, the requirements are set out in legal documents regulating the registration procedure and are implemented by technical services or specially authorized experts.

The implementation of the updated all-Union European technical legislation can only be a part of the normative legal framework of Ukraine, which regulates the issue of putting vehicles into circulation and operation. It is also necessary to develop and adopt separate legal acts that establish:

- the national type approval (approval) procedure;
- procedures for approval and confirmation of compliance of individual vehicles that have not received type approval in Ukraine and the EU, used, self-assembled and converted vehicles registered for the first time in Ukraine.

Conclusion. The introduction in Ukraine of the procedure for individual approval of the conformity of agricultural and forestry tractors and the corresponding legal framework will make it possible to eliminate existing gaps in the assessment of the conformity of single vehicles, will create more favorable conditions for business development, will simplify the procedure for registering used vehicles, in general, will form transparent and clearly defined rules for the introduction into circulation and/or operation of vehicles in Ukraine.

Keywords: conformity assessment, legislation, individual approval, EU regulation, registration, agricultural tractor, safety.